

Resum executiu: la infància a les Illes Balears

2014

**Benestar
i inversió: aspectes
clau per als
drets de
la infància**

LA INFÀNCIA A LES ILLES BALEARS. 2014

"Benestar i inversió: aspectes clau per als drets d'infància"

EDITA

UNICEF Comitè Balears
c/ Font i Monteros, 3 baixos
07003 Palma de Mallorca
Tel. 971.714.553
balears@unicef.es
www.unicef.es

AUTORIA

Sílvia Casanovas

HAN COL·LABORAT

Josep Lluís Oliver
Gabriel González-Bueno
Armando Bello
Marta Arias
Raquel Pérez
Gaspar Rul.lan
Álex Cifuentes (becario)

EDICIÓ

Francesca Marí

DISENY I MAQUETACIÓ

Rut Portas Mascaró

FOTOGRAFIES

© UNICEF Comitè Espanyol / 2012 / Ajay Hirani

Drets d'autor sobre tots els continguts de l'informe. Permesa la seva reproducció total o parcial sempre que es citi la seva procedència.

Desembre 2014

Depósito legal: DL PM 1164-2014

1) INTRODUCCIÓ

UNICEF Comitè Balears va publicar el seu primer informe *La infància a les Illes Balears l'any 2012*. En el primer informe, es va plasmar la situació de la infància a Balears de manera genèrica. Es varen considerar com a fil conductor les mesures generals d'aplicació de la Convenció sobre els Drets de l'Infant, així com la concreció d'alguns drets recollits en aquest tractat, en àmbits com benestar material, educació, salut i protecció.

En el present informe, UNICEF Comitè Balears se centra en els àmbits de benestar infantil i en els recursos econòmics, dos aspectes plantejats ja en el primer informe. Per una banda, s'inclou el desglossament per indicadors de benestar infantil (educació, salut, benestar material, entorn familiar i social, infància vulnerable, estils de vida i benestar subjectiu). S'incorporen a més alguns apunts per illes, per il·lustrar on posar atenció sobre la situació de la infància a Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera.

D'altra banda, es tracta l'evolució dels recursos econòmics per a la infància en un marc d'austeritat pressupostària. En el primer informe, UNICEF Comitè Balears explicitava la importància de la inversió, així com la necessitat de considerar una perspectiva d'infància en l'elaboració dels pressupostos i en l'execució de la despesa. Ara, en aquest informe, es realitza l'exercici d'anàlisi de la projecció pressupostària en infància per part de les administracions públiques durant tres anys: 2007, 2010, 2013.

La publicació del II informe de UNICEF Comitè Balears gira entorn d'una commemoració molt especial: el XXV aniversari de la Convenció sobre els Drets de l'Infant (CDI).

El 20 novembre 1989 entrava en vigor el tractat internacional més ratificat de la història: la Convenció sobre els Drets de l'Infant. Aquest tractat incorpora tot el ventall de drets humans: civils, culturals, econòmics, polítics i socials, considerant els nins i nines com a subjectes de drets. El seu caràcter legalment vinculant fa que els Governos que l'han signat estiguin obligats a aplicar-ho per a garantir el benestar de la infància. A través de l'adaptació de lleis i normatives, la CDI es converteix en part integrant de la legislació d'un país. En el cas d'Espanya, amb la seva extrapolació també a les normatives autonòmiques i municipals.

Aquest vinticinquè aniversari de la CDI és un recordatori urgent dels compromisos que els 193 Governos han adquirit amb els seus infants; obligacions que en molts casos encara s'han de complir¹. Amb la incorporació de la CDI, els Estats han de traduir les seves obligacions de cara a la infància amb l'aplicació de normatives que protegeixin els infants i, al mateix temps, els donin protagonisme. La traducció d'aquest compromís s'ha de reflectir també a partir de la inversió en polítiques públiques. Invertir en els drets de la infància és una responsabilitat, ja que els Governos han de garantir l'adequat desenvolupament de capacitats dels nins i nines, tal com reflecteix la Convenció.

Aquest és un compromís que també ha estat assumit en l'àmbit balear. Per la pròpia normativa i pels consensos establerts al voltant de la infància, com és el Pacte Balear per a la Infància. Aquest document va ser signat el 19 novembre 2013 pels tres grups polítics amb representació parlamentària. Si bé es tracta d'un consens molt genèric en relació a la infància, permet establir les bases per concretar aspectes que incideixin directament en millorar la vida dels infants balears assumint compromisos polítics compartits, tant del Govern com de l'oposició, com a partir de la inclusió d'altres actors polítics.

En definitiva, amb aquest informe, UNICEF Comitè Balears pretén alertar que als infants no se'ls ha de deixar enrere; que invertir en la infància és una obligació en el present i una inversió de futur i s'ha de garantir l'exercici dels drets amb equitat dels 202.510 menors de 18 anys que viuen a les Illes Balears.

2.1) **GARANTIR EL BENESTAR INFANTIL AMB EQUITAT: UN REpte**

A nivell global ...

A partir de l'aplicació de la CDI s'han aconseguit avenços significatius en la garantia dels drets de nins i nines a nivell internacional. A partir de la seva ratificació per part dels Estats, aspectes com la cobertura de les necessitats bàsiques deixen de ser una concessió per a ser una obligació dels Governos. Així, la CDI va permetre visibilitzar situacions de greu vulneració del benestar infantil, com l'explotació laboral i sexual o la situació de nins soldats, entre d'altres, i establir les mesures legislatives per garantir els mecanismes necessaris per protegir els infants d'aquestes situacions de vulneració de drets.

**TESTIMONIS D'ÒRGANS DE
PARTICIPACIÓ INFANTIL DELS
MUNICIPIS DE BALEARS**

Alguns avenços² a nivell mundial a partir de la ratificació de la CDI

- S'ha reduït la mortalitat infantil d'infants menors de 5 anys en un 47% des de 1990.
- La desnutrició crònica ha caigut en un 37% des de 1990.
- S'ha augmentat la cobertura d'immunització de 16% el 1980 a 84% el 2012.
- La matriculació a l'escola primària ha augmentat del 53% el 1990 al 81% (fins a 2011) .

No obstant això, queda molt per fer...

- Els infants en situació de pobresa a nivell mundial tenen 2,7 vegades menys possibilitats que els rics de comptar amb la presència d'un professional qualificat en néixer.
- Al voltant de 17.000 infants menors de 5 anys moren diàriament per causes que es poden prevenir.
- El 15% d'infants a nivell mundial realitzen treballs relacionats amb explotació.
- 11% de les nines contrauen matrimoni abans dels 15 anys.

LA INFÀNCIA DE BALEARS EN XIFRES

En aquest apartat es detalla la situació dels infants a partir dels indicadors proposats per UNICEF Comitè espanyol sobre benestar infantil. Per complementar la informació en l'apartat "on posar atenció" es detallen els resultats qualitius obtinguts a partir d'un procés de consulta que UNICEF Comitè Balears ha realitzat a les administracions públiques (Govern autonòmic, Consells Insulars i municipis) i els informes presentats per les administracions públiques i entitats en el marc de la ponència parlamentària sobre la infància en situació de risc de les Illes Balears³. En aquest cas, es reflecteix principalment la visió de les administracions públiques en relació a la situació actual de la infància a les Illes Balears.

LA POBRESA INFANTIL COM A REPTE

UNICEF ha vingut alertant de la situació de risc de pobresa i d'exclusió en la infància com un dels principals aspectes a considerar per part dels països industrialitzats. Les dades sobre pobresa infantil estan sobre la taula: 20 milions d'infants a Europa estan en risc de pobresa o exclusió.

LA RECOMANACIÓ que la Comissió Europea realitza sobre inversió en infància⁴ mostra aquesta situació com un dels reptes en què els diferents Estats han de respondre i al mateix temps articular com a full de ruta. És a dir, com millorar la situació de pobresa en la infància com a col·lectiu on preval amb més incidència que en els adults.

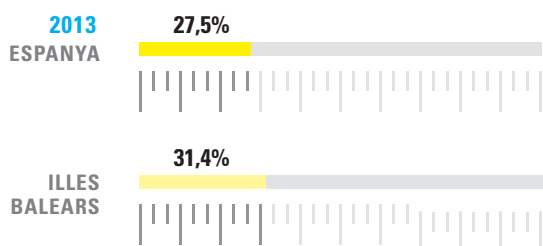
La pobresa infantil i el seu benestar material és un dels àmbits inclosos en l'anàlisi del **benestar de la infància** que planteja UNICEF. Entendre la situació dels nins i nines des de l'òptica global del benestar permet comptar amb una anàlisi multidimensional de la situació dels drets de la infància. UNICEF té àmplia trajectòria d'anàlisi des d'aquesta perspectiva. A nivell internacional, a partir de les investigacions del Centre d'Investigació Innocenti a Florència (des de 2007)⁵ i a nivell estatal, a partir de la proposta de desenvolupament del sistema d'indicadors de benestar infantil, inclosos en els informes bianuals d'UNICEF Comitè espanyol i treballats de manera conjunta amb l'Observatori d'Infància i Adolescència del Principat d'Astúries⁶. Des d'aquesta perspectiva, s'incorpora la situació de pobresa infantil a partir de la inadequada satisfacció de necessitats bàsiques que incideixen en el compliment dels drets. Els àmbits proposats per a l'anàlisi del benestar de nins i nines són: **benestar material, educació, salut i seguretat, entorn familiar i social, infància vulnerable i benestar subjectiu**.

2.1)

SISTEMA D'INDICADORS DE BENESTAR INFANTIL

INDICADORS DE BENESTAR MATERIAL

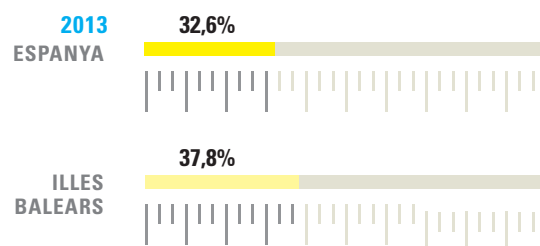
Percentatge d'infants en risc de pobresa (de 0 a 17 anys i segons llindar autonòmic)

Font: INE, ECV, 2013

Aquest indicador assenyalava el percentatge d'infants que viuen en llars amb una renda per sota del 60% de la mitjana d'ingressos autonòmica. En el cas de l'Estat espanyol i de les Balears, aquest llindar coincideix en una llar de 2 adults i 2 nins menors de 14 anys per 17.039 €.

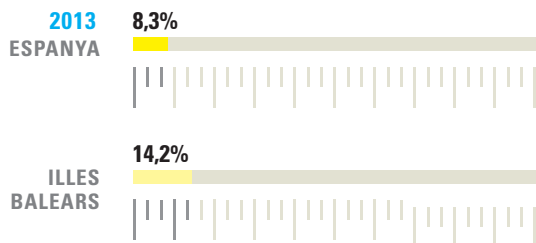
Percentatge d'infants (de 0 a 17 anys) en risc de pobresa o exclusió social (ARPE), segons llindar autonòmic

Font: INE, ECV, 2013

Aquest indicador mesura el risc de pobresa i exclusió social (ARPE en les seves sigles en anglès). A la vegada, inclou tres indicadors: risc de pobresa monetària, llars amb baixa intensitat laboral i privació material severa⁷.

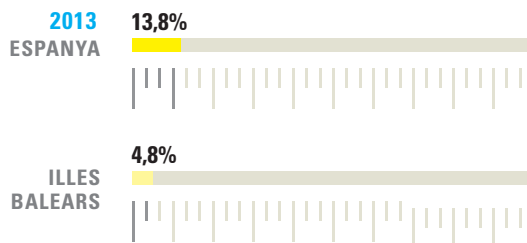
Percentatge de nins i nines de 0 a 17 anys que viuen amb carència material severa

Font: INE, ECV, 2013

Aquest indicador fa referència a llars que no tenen almenys quatre dels nou ítems assenyalats en l'indicador AROPE⁸.

Percentatge de nins i nines de 0 a 17 anys que viuen en llars amb baixa intensitat laboral

Font: INE, ECV, 2013

L'estabilitat laboral dins l'àmbit familiar incideix en la situació de benestar material dels nins i nines. L'impacte de la precarietat laboral en la infància és directe, fins i tot en les llars on existeix una ocupació estable, el risc de pobresa es pot produir a causa dels baixos salaris i la precarietat laboral.

ON POSAR ATENCIÓ

La majoria dels indicadors vinculats a benestar material reflecteixen una situació més crítica per a la infància a les Illes Balears en comparació amb la mitjana estatal. En el cas de les Balears, 1 de cada 3 infants es troba en risc de pobresa infantil, mentre que en el cas d'Espanya és 1 de cada 4 infants .

Així, l'agreujament de les condicions de vida de nins i nines i les seves famílies a les Illes Balears és un dels aspectes clau on posar el focus d'atenció. A nivell general, s'identifica la pèrdua d'ingressos de les famílies i l'augment de famílies amb fills a càrrec amb prestacions d'atur i/o sense prestacions, incloent un perfil de parelles joves. D'altra banda, hi ha dificultats per part de les famílies per cobrir despeses relacionades amb habitatge, roba, despeses escolars, extraescolars i alimentació.

En el cas de **Mallorca**, l'any 2013, tal i com assenyalava l'Institut Mallorquí d'Afers Socials (IMAS), de 16.695 diagnòstics realitzats pels serveis socials comunitaris, el 29% estaven relacionats amb dificultats econòmiques. Es brindaren 7.847 prestacions d'ajuda única per complementar les prestacions bàsiques. D'altra banda, s'identifica que el 67% de sol·licitants de suports econòmics són d'origen estranger.

Càritas Mallorca assenyalava com el 57,7% de les persones ateses tenen fills menors, essent les demandes principals: alimentació, higiene, llar, ajudes en espècie i monetàries⁹.

De les 1.761 rendes mínimes d'inserció (RMI) atorgades a Mallorca el 2013, el 58% compta amb menors de 18 anys en el nucli familiar. La major part de titulars

CIUTADELLA

SANTA EULÀRIA
DES RIU

de RMI a Mallorca es concentren en el municipi de Palma (862), sent de la resta d'illa un total de 899 casos. El major nombre de titulars de RMI a la Part Forana són dels municipis de Lluçmajor (118), Calvià (98), Inca (73), Sa Pobla (48), Santa Margalida (43) i Marratxí (41)¹⁰.

A **Menorca**, degut a la situació de precarietat laboral, les famílies acudeixen a serveis socials per cercar principalment suport econòmic, assenyalat específicament per Ciutadella, Ferreries i Es Migjorn Gran. D'altra banda, i segons el Consell Insular de Menorca (CIME), de les 953 persones que reberen la Renda Mínima d'Inserció (2013), el 19% tenen fills a càrrec. El suport a les famílies monoparentals i a famílies d'immigrants en situació irregular és un dels aspectes més importants per les dificultats que presenten en cobrir les despeses relacionades amb habitatge, roba, despeses escolars i extraescolars.

A **Eivissa**, el factor d'estacionalitat laboral contribueix a la precarietat i la inestabilitat econòmica de les famílies. Al municipi d'Eivissa, tal i com assenjala el seu Ajuntament, es detecta un augment de famílies amb fills que mostren dificultats per fer front a les despeses, així com l'augment de problemes vinculats amb habitatge (desnonaments) i mobilitat de famílies amb fills a càrrec. Sant Antoni de Portmany destaca l'atenció de 922 unitats familiars el 2013, així com a Sant Josep de sa Talaia on 667 famílies varen ser ateses el 2013, en un 30% dels casos per temes derivats a l'atenció de necessitats bàsiques¹¹.

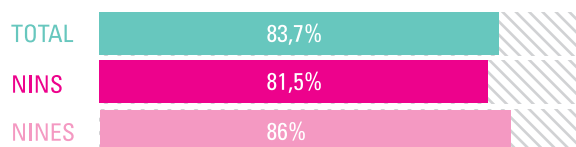
INDICADORS D'EDUCACIÓ

ÈXIT EDUCATIU

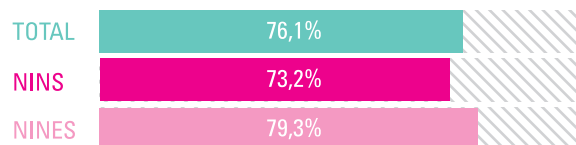
Percentatge d'alumnes que als 12 anys han completat l'educació primària

2010-2011

ESPANYA

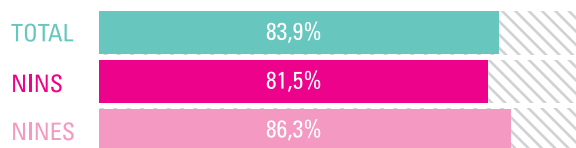

ILLES BALEARS

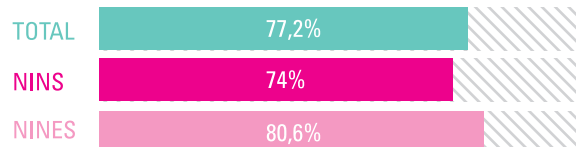

2011-2012

ESPANYA

ILLES BALEARS

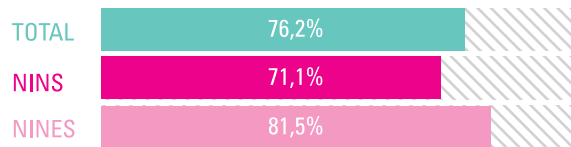

Font: Ministeri d'Educació. Las cifras en la educación en España (edició 2013 i 2014)

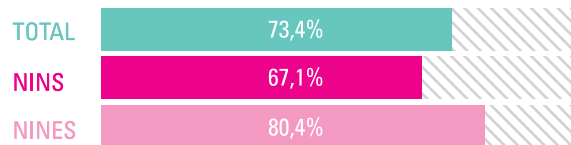
Percentatge d'alumnes que es graduen en Educació Secundària Obligatòria (ESO)

2010-2011

ESPANYA

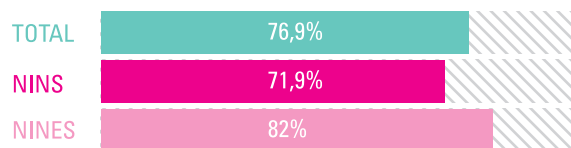

ILLES BALEARS

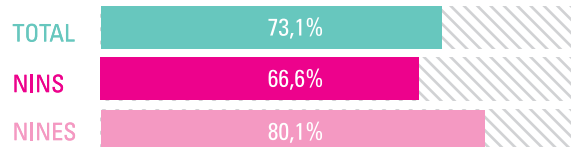

2011-2012 *

ESPANYA

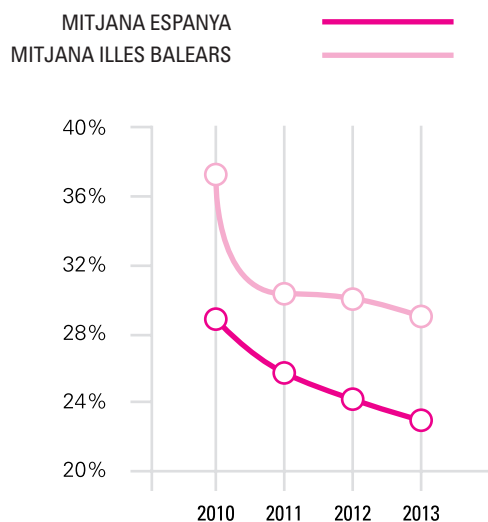
ILLES BALEARS

Font: Ministeri d'Educació. Las cifras en la educación en España (edició 2013 i 2014)

ABANDONAMENT ESCOLAR

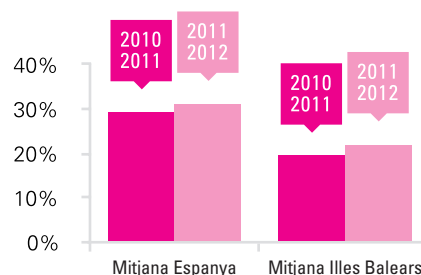
Percentatge de població de 18 a 24 anys que ha completat com a màxim la primera etapa de secundària i no segueix cap estudi o formació

Font: Ministeri d'Educació (Datos y cifras Curso escolar 2014/2015)

COBERTURA EN EL PRIMER CICLE D'EDUCACIÓ INFANTIL

Taxa neta d'escolaritat en el primer cicle d'educació infantil (0, 1 i 2 anys)

Font: Ministeri d'Educació i IAQSE

ON POSAR ATENCIÓ

A nivell general, preocupa la situació educativa a la Comunitat Autònoma tal i com es reflecteix en els indicadors. En el cas d'abandonament escolar, si bé s'està reduint en comparació a l'any 2009 (del 36,7% al 29,8%), aquestes dades estan per davall la mitjana nacional (23,6%) i la mitjana europea (12%).

Aconseguir el consens i acord per garantir l'estabilitat i qualitat educativa en el context balear es planteja com un dels reptes en matèria educativa.

A **Mallorca**, al voltant del 30% dels municipis no disposa d'escola infantil pública, fet que dificulta l'escolarització primerenca dels infants¹². D'altra banda, les altes taxes de fracàs i retard escolar, l'abandonament educatiu prematur i les baixes taxes d'escolarització i graduació en joves s'identifiquen com a aspectes centrals a l'illa.

A **Menorca**¹³, Ajuntaments com Maó i Ciutadella assenyalen la disminució de matrícules escolars a causa de les dificultats per assumir els pagaments mensuals de llars d'infants.

A **Eivissa**, des de l'Ajuntament es mostra preocupació en la reducció de programes alternatius i/o complementaris per a estudiants amb necessitats específiques. A més de les dificultats per donar suport especialitzat per a nins i nines immigrants. Sant Antoni de Portmany detecta la necessitat de complementar els serveis educatius amb escoles matinals i menjadors escolars.

A **Formentera**, segons el Consell Insular de Formentera, no comptar amb places suficient per atendre l'educació infantil de 0 a 3 anys, dificulta potenciar l'escolaritat primerenca com a font d'igualtat d'oportunitats.

Necessitam més mestres que ajudin als fillets que ho necessiten

CIUTADELLA

Als centres de secundària hi ha companys que no van a classe des de fa mesos. Els nois de 16 anys han d'anar a l'escola, no poden estar al carrer o anar a treballar

EIVISSA

INDICADORS DE SALUT I SEGURETAT

OBESITAT I SOBREPÈS INFANTIL

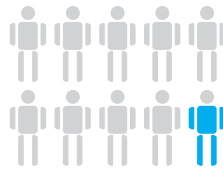
Percentatge d'infants de 2 a 17 anys amb obesitat o sobrepès

2011-2012

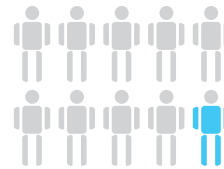
OBESIDAD ESPAÑA

9,56% TOTAL

9,57% NIÑOS

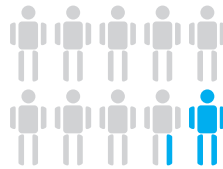
9,56% NIÑAS

2011-2012

OBESIDAD ISLAS BALEARES

8,99% TOTAL

11,12% NIÑOS

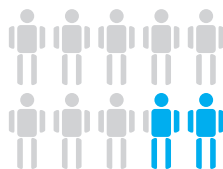
7% NIÑAS

2011-2012

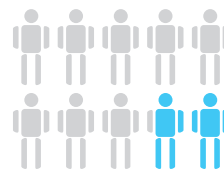
SOBREPESO ESPAÑA

18,26% TOTAL

19,46% NIÑOS

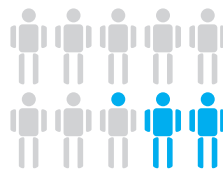
16,94% NIÑAS

2011-2012

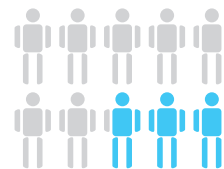
SOBREPESO ISLAS BALEARES

26,46% TOTAL

22,82% NIÑOS

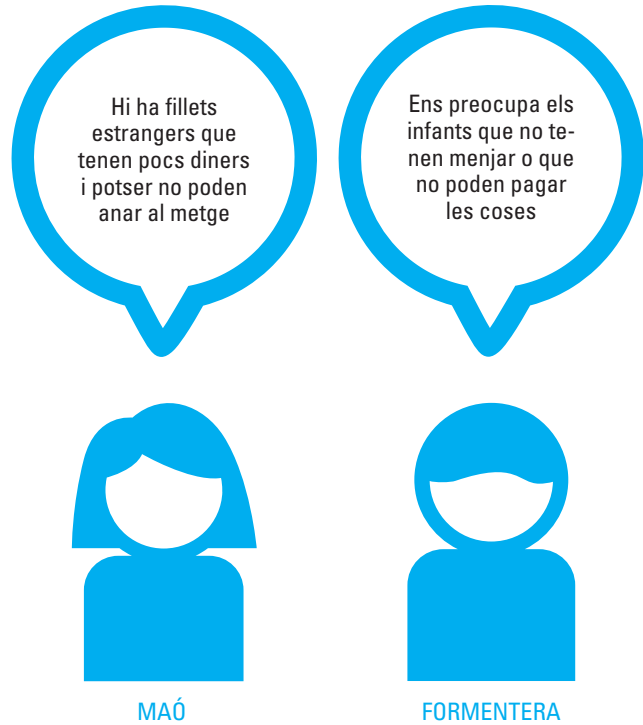

29,87% NIÑAS

Font: MSSS, Encuesta nacional de salud, 2011 - 2012

ON POSAR ATENCIÓ

A nivell de Comunitat Autònoma preocupa la reducció en la qualitat d'alimentació de les famílies i prestacions relacionades (com beques menjador)¹⁴. D'altra banda, l'accés als serveis sanitaris es pot veure dificultat per les famílies amb adults en situació irregular¹⁵. Així, l'adquisició de medicaments i d'ítems necessaris per a la salut dels infants (ulleres, audíofons, productes d'higiene) es veu obstaculitzada per la situació econòmica de les famílies.

INDICADORS ENTORN FAMILIAR I SOCIAL

Número de biblioteques per cada 10.000 infants de 0 a 17 anys

L'any 2012 a

ESPANYA

5,0 de titularitat pública

3,1 de titularitat privada

ILLES BALEARS

5,6 de titularitat pública

3,2 de titularitat privada

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE: Enquesta de Biblioteques i Padró 2012

Infants en acolliment familiar en relació al total d'infants acollits

ESPANYA

13.703 Acolliment residencial

1.416 Familiar administratiu

7.021 Familiar judicial

34.830 TOTAL

60,7% Infants en acolliment familiar en relació al total d'infants acollits

ILLES BALEARS

299	Acolliment residencial
379	Familiar administratiu
277	Familiar judicial
955	TOTAL
68,7%	Infants en acolliment familiar en relació al total d'infants acollits

Font: MSSJ, *Estadística básica de medidas de protección a la infancia, 2012. Al conjunt d'Espanya no s'inclou Galícia i Catalunya per no aportar dades d'acolliment familiar judicial i Ceuta i Melilla d'acolliment residencial.*

ON POSAR ATENCIÓ

En relació al percentatge d'acolliment familiar destaca positivament el cas de les Balears en un 68,7% per sobre de la mitjana estatal (60,7%). Tal i com assenyalava el Comitè dels Drets de l'Infant, i partint de la premissa que sigui impossible el contacte o permanència de l'infant amb la família, recomana en primera instància l'acolliment familiar abans que qualsevol altra modalitat.

En relació als llaços familiars i, segons la informació qualitativa, hi ha un augment en l'estrès a les xarxes familiars provocats per la situació econòmica, així com majors dificultats de conciliació familiar. Aquesta situació s'agreuja en el cas de les famílies monoparentals. A nivell de recursos, els serveis d'atenció social i d'organitzacions no governamentals estan actuant des d'un enfocament d'emergència, comptant amb pressupostos limitats per cobrir les demandes de la població.

A **Mallorca** es detecta la importància en incidir en la prevenció per als nins i nines que es troben en els sistemes de protecció. L'IMAS destaca l'elevat nombre de demandes vinculades amb la conducta d'adolescents dins l'àmbit familiar; el 54% dels casos responen a demandes de negligència i dificultats dels progenitors (2011). D'altra banda, el 59% dels nins i nines que es troben dins del sistema de protecció tenen més de 13 anys, per la qual cosa s'ha de posar especial atenció cap als itineraris d'emancipació. La importància de comptar amb recursos específics per a l'emancipació dels nins i nines que es troben en el sistema de protecció és assenyalat com a fonamental per part de l'IMAS, EAPN -Illes Balears i la FEIAB¹⁶.

A **Menorca** i vinculat amb l'entorn familiar, el CIME destaca la seva preocupació pels infants que viuen situacions de conflicte per processos de separació dels pares, així com l'augment en conductes disruptives en edats més primerenques. El municipi d'Es Migjorn Gran, per exemple, assenyalava el malestar en què viuen els infants per motius parentals. Ciutadella destaca també l'atenció de 94 famílies a serveis socials per dificultats parentals. D'altra banda, es remarquen les necessitats familiars de suport terapèutic i educatiu per abordar favorablement la criança dels nins i nines (com en el cas del municipi de Sant Lluís) o la importància que tenen les xarxes familiars i comunitàries per al suport de la infància (assenyalat per Ferreries).

A **Eivissa**, Santa Eulària des Riu planteja com les situacions de desajustaments en la convivència familiar provoquen desatenció en els nins. A Sant Josep de sa Talaia es posa l'accent de les dificultats de les famílies monoparentals amb escàs suport.

El Consell Insular de **Formentera** assenyalava la importància de tenir una dotació de recursos humans i materials per enfortir programes d'atenció específica a les famílies i a la infància.

Volem un espai per trobar-nos, amb biblioteca i ordinadors on els nins puguin parlar i fer treballs

La primera escola és ca nostra, la nostra família

SANTANYÍ

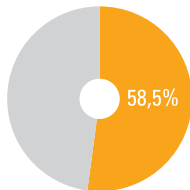

SANTA EULÀRIA DES RIU

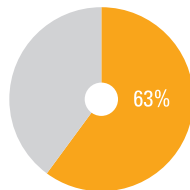
INDICADORS D'INFANCIA VULNERABLE

Percentatge de joves de 14 a 18 anys que declaren haver consumit alcohol els darrers 30 dies

ESPANYA

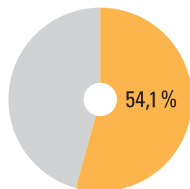

2008

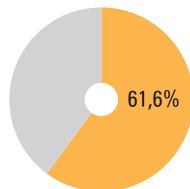

2010

ILLES BALEARS

2008

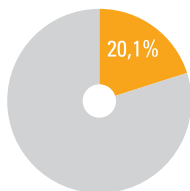

2010

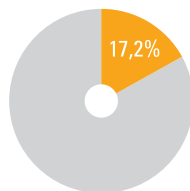
Font: MSSl, ESTUDES 2010

Percentatge de joves de 14 a 18 anys que declaren haver consumit cànnabis els darrers 30 dies

ESPANYA

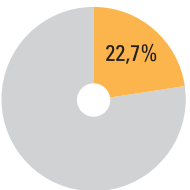

2008

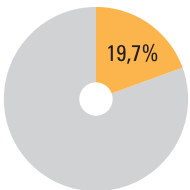

2010

ILLES BALEARS

2008

2010

Font: MSSl, ESTUDES 2010

Número de naixements per cada 1.000 joves de 15 a 17 anys

ESPANYA

El 2007 **6,8**

El 2012 **4,7**

ILLES BALEARS

El 2007 **6,6**

El 2012 **4,6**

Font: Anuario estadístico y padrón municipal, INE

Mesures notificades de l'article 7 (Llei Penal del Menor) a infants de 14 a 17 anys per cada 100.000 infants de 14 a 17 anys

2008 a	ESPANYA	ILLES BALEARS
	769	668

2009 a	ESPANYA	ILLES BALEARS
	896	1.960

2011 a	ESPANYA	ILLES BALEARS
	975	2.794

2012 a	ESPANYA	ILLES BALEARS
	970	2.416

Font: MSSl, Estadística básica de medidas impuestas a menores infractores n°12, 2012

Nota: El total d'Espanya no inclou les dades d'Andalusia de 2008 i 2009

ON POSAR ATENCIÓ

Si bé el Ministeri de Serveis Socials i Igualtat (MSSI) recomana prendre amb cautela les dades sobre la Llei Penal del Menor per les dades facilitades per les comunitats autònomes, preocupa **l'alt grau d'aplicació d'aquesta mesura** a les Illes Balears, pel fet que aquesta mesura hauria de ser la darrera a considerar-se. Tal i com es reflecteix en el document "*Propuesta de un sistema de indicadores sobre bienestar infantil en España*": els nins en conflicte amb la llei i, especialment, els que estan complint alguna mesura judicial en règim d'internament, són alhora menors d'edat en una situació especial de vulnerabilitat. S'ha de posar especial atenció a la possibilitat de trobar i desenvolupar mesures alternatives a l'internament per tal de facilitar la reparació de la infracció comesa i la reintegració dels nins amb mesures judicials.

Segons els informes aportats per les entitats i administracions públiques en el marc de la Ponència d'Infància en situació de risc, s'identifica com l'atenció als nins i nines en situacions concretes s'ha d'atendre de manera específica: **nins i nines en situació de pobresa; nins amb pares en situació irregular; nins amb algun tipus de discapacitat; adolescents embarassades; nins amb llargues malalties; infants en entorns de drogoaddicció; infants en situació de maltractament o abús.** A Mallorca, Eivissa i Formentera es mostra preocupació per les elevades taxes de consum de substàncies tòxiques. A Menorca, es fa especial esment a la situació de nins immigrants amb els seus pares en situació irregular i a col·lectius amb discapacitat.

De manera general, la necessitat de comptar amb més serveis especialitzats i inversió adequada per atendre la infància amb necessitats específiques és generalitzat a totes les illes, posant el focus en els aspectes de prevenció.

Els fillets amb discapacitat no poden anar als parcs a divertir-se

MAÓ

Els boixos amb dificultats han de tenir rampes per moure's

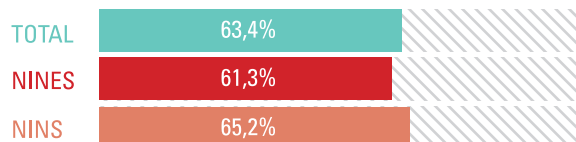

SANTA EULÀRIA
DES RIU

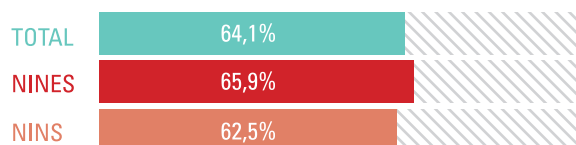
INDICADORS D'ESTILS DE VIDA

Percentatge d'infants d'1 a 14 anys que veuen la TV una hora o més hores al dia

ESPANYA

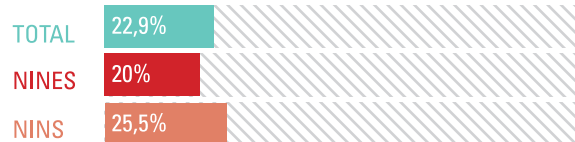
ILLES BALEARS

Font: ENSE, 2011 - 2012

Percentatge d'infants d'1 a 14 anys que utilitzen videojocs / ordinador / internet com a mínim dues hores al dia entre setmana

ESPANYA

ILLES BALEARS

Font: ENSE, 2011 - 2012

ON POSAR ATENCIÓ

En relació al consum de televisió, les nines de les Balears són les que més veuen la televisió (65,9%) superant el percentatge de la mitjana espanyola (63,4%). No obstant això, en el cas d'ús de videojocs i internet són les nines de les Illes Balears les que estan molt per davall de la mitjana autonòmica i estatal (en un 13,2%). En els hàbits de lectura, Balears es troba per sobre de la mitjana estatal dels infants entre 11 i 18 anys que llegeixen una o dues vegades per setmana. En tot cas, ampliar la sèrie d'indicadors i actualitzar-los (com el cas dels nins que realitzen algun tipus d'esport), permetria comptar amb informació sobre aquesta pràctica en l'actualitat.

Els espais d'oci i temps lliure són fonamentals per al desenvolupament de la infància, a més de ser un dret dels nins i nines reconegut en la CDI. No obstant això, els nins i nines a les Illes Balears veuen perjudicades les seves opcions extraescolars¹⁷. En alguns casos per limitacions econòmiques de les famílies i, en altres, per l'oferta que ofereix el propi context. De manera global, s'han d'enfortir les oportunitats vinculades a l'oci, esport, reforç escolar, participació infantil i associacionisme juvenil per als nins, nines i adolescents de les Illes Balears.

CIUTADELLA, EIVISSA,
SANTANYÍ
Y FORMENTERA

INDICADORS DE BENESTAR SUBJECTIU

Aquesta dimensió fa referència a l'opinió que tenen els nins i nines sobre el seu propi benestar. Les dades que es mostren s'han tret de l'Informe d'UNICEF Comitè Espanyol Qualitat i benestar subjectiu a Espanya, a partir d'una enquesta realitzada a 6.000 nins i nines de 1r ESO, realitzades el 2012. Es considerarà la satisfacció dels nins i nines basant-se en: llar, coses materials, relacions interpersonals, zona on viu, salut, organització del temps, institut, personal. En el cas de les Illes Balears es realitzaren 239 enquestes.

CENTRE D'ENSENYAMENT

Percentatge segons el seu grau d'acord amb l'afirmació que els meus professors em tracten bé, segons gènere i CA:

Balears	Molt d'acord	D'acord	Ni d'acord, ni en desacord	En desacord	Molt en desacord
NINS	63,8	26,7	9,5	-	-
NINES	71,2	22,9	3,4	1,7	0,8
TOTAL	67,5	24,8	6,4	0,9	0,4

Espanya	Molt d'acord	D'acord	Ni d'acord, ni en desacord	En desacord	Molt en desacord
NINS	61,6	28,8	7,7	1,0	0,9
NINES	67,7	26,5	4,8	0,5	0,4
TOTAL	64,6	27,6	6,3	0,8	0,7

DRETS DELS INFANTS

Percentatge de respostes a la pregunta, has sentit parlar de la Convenció sobre els Drets de l'Infant?, segons gènere:

Balears	Sí	No	No ho sé
NINS	32,7	43,4	23,9
NINES	31,3	43,5	25,2
TOTAL	32,0	43,4	24,6

Espanya	Sí	No	No ho sé
NINS	41,5	38,0	20,6
NINES	42,0	35,0	22,9
TOTAL	41,8	36,5	21,7

ON POSAR ATENCIÓ

Les dades aportades en el cas de les Illes Balears són similars a la mitjana estatal. No obstant, els joves de les Balears es senten millor tractats pels seus docents en comparació amb la mitjana estatal (67,5% i 64,6% respectivament). En el cas de les Balears les nines es senten millor tractades que els nins (72,1% i 63,8% respectivament).

En relació al grau de coneixement sobre els drets d'infància a les Illes Balears, la bretxa entre la mitjana estatal i autonòmica és considerable, fet que denota la importància de seguir reforçant els continguts sobre la CDI en l'àmbit balear.

3) PER QUÈ INVERTIR EN INFÀNCIA?

La inversió en la infància és un element clau per contribuir al compliment dels drets dels infants. Existeixen arguments ètics, relacionats amb les pròpies característiques d'edat, arguments econòmics i polítics que justifiquen la importància de la inversió en els nins i nines¹⁸. Així, invertir en la infància és **una obligació, un compromís i una aposta pel desenvolupament humà**.

S'ha d'invertir en infància ...

- Pels compromisos assumits pels Estats a partir de la ratificació de la CDI
- Per les recomanacions realitzades pel Comitè dels Drets de l'Infant a l'Estat espanyol
- Per la recomanació de la Comissió Europea: Invertir en la infància
- Pels compromisos assumits en el II Pla Estratègic Nacional de la Infància i Adolescència (2013-2016)
- Per trencar el cicle de desavantatges i de pobresa en la infància
- Per donar oportunitats a la infància

LA INVERSIÓ EN LA INFÀNCIA A LES ILLES BALEARS

Estimació pressupostària en la infància

La inversió en la infància és un dels pilars per a la garantia dels drets de nins i nines. No obstant això, la **despesa social en protecció familiar a l'Estat espanyol continua essent una de les més baixes de la Unió Europea**¹⁹. Estructuralment, les polítiques destinades a la protecció de la infància i la família han presentat un pes molt baix a Espanya, en comparació amb altres contextos europeus²⁰. Aquest aspecte és també significatiu en relació a les prestacions monetàries de caràcter familiar, amb molt escassa presència en el context espanyol i autonòmic. En el cas de les Illes Balears, no hi ha prestacions autonòmiques específiques de caràcter familiar (com per exemple, ajudes específiques per fill, per part múltiple, per conciliació familiar, per fills de 3 a 6 anys, com es produeixen en algunes comunitats autonòmiques). A les Illes Balears, les deduccions específiques per comunitat autònoma l'any 2013 són les que tenen a veure únicament amb l'adquisició de llibres de text i per adopció²¹.

En relació a les transferències socials compensatòries per la situació de pobresa, es reflecteix també la situació estructural en relació a la infància: no es produeix una diferència significativa en la comparativa de la situació de pobresa abans i després de transferències socials²². El grup d'edat en el qual es redueix de manera més significativa el risc de pobresa a partir de les transferències socials són els majors de 65 anys.

En relació al PIB per càpita a Espanya, l'any 2013 fou de 22.279€ i en el cas de les Illes Balears de 23.446€; les Illes Balears són una de les comunitats autònomes que registraren l'any 2013 menys descens del seu PIB en termes de volum (-0,4%). En cas del global d'Espanya el descens del PIB fou de -1,2%²³.

UNICEF Comitè espanyol, amb la col·laboració del Centre d'Estudis Econòmics Tomillo (CEET), ha treballat sobre la base d'una estimació d'inversió pressupostària, incloent tres períodes: 2007, 2010 i 2013, per analitzar la tendència durant aquests anys, els quals ha tingut un especial impacte la situació de crisi econòmica.

Per a aquesta anàlisi s'han considerat les competències estatals i autonòmiques, aquestes últimes amb gran pes en relació a la inversió en infància a les competències pròpies de les comunitats autònomes (especialment per l'àrea educativa). En el cas de les Illes Balears, els consells insulars són també un actor fonamental en el marc competencial de la infància.

**Inversió total en infància i per infant
(€ constants²⁵)**

2007

Inversió total infància **698.349.556**

Inversió per infant **3.410**

2010

Inversió total infància **792.288.599**

Inversió per infant **3.676**

2013

Inversió total infància **672.646.540**

Inversió per infant **3.066**

Taxa de variació del període

Inversió total infància **-4%**

Inversió per infant **-10,1%**

Font: CEET

- La inversió total en la infància en aquest període mostra com en el cas de les Balears hi ha un descens en la inversió total de la infància del 4%, i un descens en la inversió per infant del 10,1%, entre 2007 i 2013.
- Si bé, la inversió en infància va tenir un repunt en 2010, aquest va davallar el 2013 a nivells inferiors a 2007.

**Inversió en infància per grans àrees
(valors absoluts)**

2007

EDUCACIÓ **559.102.340**

SALUT **103.257.725**

BENESTAR SOCIAL **33.174.180**

PRESTACIONS **2.815.311**

EQUITAT **2.530.868**

2010

EDUCACIÓ **631.267.412**

SALUT **106.156.747**

BENESTAR SOCIAL **52.074.599**

PRESTACIONS **2.789.840**

EQUITAT **1.963.109**

2013

EDUCACIÓ **553.259.805**

SALUT **57.606.467**

BENESTAR SOCIAL **55.216.065**

PRESTACIONS **6.564.202**

EQUITAT **839.132**

Variació 2007 / 2013

EDUCACIÓ **-1%**

SALUT **-44%**

BENESTAR SOCIAL **66%**

PRESTACIONS **133%**

EQUITAT **-67%**

Font: CEET

**Inversió per infant per grans àrees
(en € constants)**

2007

EDUCACIÓ	2.730
SALUT	504
BENESTAR SOCIAL	162
PRESTACIONS	14
EQUITAT	12

2010

EDUCACIÓ	2.929
SALUT	492
BENESTAR SOCIAL	242
PRESTACIONS	13
EQUITAT	9

2013

EDUCACIÓ	2.522
SALUT	263
BENESTAR SOCIAL	252
PRESTACIONS	30
EQUITAT	4

Variació 2007 / 2013

EDUCACIÓ	-8%
SALUT	-48%
BENESTAR SOCIAL	55%
PRESTACIONS	118%
EQUITAT	-69%

Font: CEET

1

La inversió per infant presenta diferències en funció del component. En benestar social i prestacions la tendència és en augment, especialment en l'àmbit de prestacions, on la variació entre 2007 i 2013 és de més del 118%, en resposta per l'impacte de la crisi econòmica. No obstant això, en l'àmbit de salut i educació és on la variació es produeix en negatiu (especialment en salut).

2

El component d'equitat es refereix a aquells programes que incideixen en la igualtat d'oportunitats entre els nins i nines, els quals estan computats en les àrees anteriors (educació). Es a dir, beques i ajudes per a estudiar, material escolar i llibres, menjador i transport escolar; educació per alumnat amb necessitats educatives especials; educació compensatòria; programes d'atenció a la diversitat i programes de reforç escolar. En el cas de les Illes Balears es pot veure com la inversió en equitat és un dels grans reptes: presenta una reducció del 69% respecte al 2007.

Els que tinguin més diners han de repartir-los als que no en tenen, que paguin més impostos, més diners per als fillets que ho necessiten

CIUTADELLA

4)

APUNTS FINALS

Els Estats han de vetllar pels drets de tota la ciutadania, donant prioritat a la protecció dels drets de la infància. Apostar pel seu benestar infantil és fonamental degut a:

1

Els infants s'inicien en la seva vida com a éssers totalment dependents, i han de rebre protecció i suport per aconseguir la seva autonomia personal. Al mateix temps, i a partir de la ratificació de la Convenció sobre els Drets de l'Infant, són titulars de drets, fet que els aporta la seva condició de subjectes actius de ciutadania, com qualsevol altra persona adulta.

2

Les mesures o omissions dels Governos influeixen de major manera sobre els nins i nines que sobre un altre grup social. Així, els canvis produïts en la societat incideixen enormement en les condicions de vida dels infants.

3

Poques vegades s'escolten i consideren les opinions dels infants en les esferes polítiques i governamentals. Així, establir els mecanismes adients per donar veu als nins i nines, considerant les seves opinions en les decisions que els afecten, denota l'assumpció pràctica d'una part fonamental de la CDI.

4

Els costos de desatendre als nins i nines són enormes per a la societat. Les primeres experiències de la infància influeixen enormement en el seu desenvolupament present i futur.

En relació a les **dimensions de benestar infantil** a les Illes Balears, és preocupant el risc de pobresa infantil (31,4%) i exclusió (37,8%), ambdós casos superiors a la mitjana espanyola (amb un 27,5% i 32,6% respectivament), fet que fa necessària una resposta concreta, urgent i sostinguda per la lluita contra la pobresa i generar la inclusió social de la infància.

Pels indicadors en l'àmbit de l'educació, cal una profunda reflexió sobre la situació de la infància. Des de la cobertura en educació infantil amb només el 21,5% del total dels infants de 0 a 2 anys, passant per l'èxit

educatiu a primària (amb el 76,1% a les Illes Balears i el 83,7% de mitjana nacional), la graduació en ESO (del 73,1% a les Illes Balears al 76,9% de l'Estat espanyol) o l'abandonament escolar (del 30% autonòmic al 24,9% estatal). S'ha d'apostar per una educació que garanteixi la qualitat i la inclusió per a revertir aquesta situació.

En relació a la dimensió de salut, existeix un elevat percentatge de nins i nines que presenten sobrepès a les Illes Balears (el 26,46% a les Balears, mentre que la mitjana espanyola és del 18,26%).

D'altra banda, destacar favorablement el percentatge de nins i nines que es troben en situació d'acolliment familiar respecte al total d'infants tutelats per l'Administració (68,7%), fet que el Comitè dels Drets de l'Infant recomana específicament.

En relació a les mesures notificades de la Llei Penal del Menor, crida l'atenció la taxa de notificacions a les Balears (2416 enfront de 970 de mitjana nacional).

Segons les dades sobre benestar subjectiu, cal difondre i donar a conèixer la Convenció sobre els Drets de l'Infant de manera més sostinguda a les Illes Balears.

En l'apartat d'indicadors sobre benestar infantil és important disposar d'informació actualitzada, que permeti establir sèries comparatives entre la situació de les Illes Balears amb la tendència estatal. En algunes dimensions (com salut i seguretat, entorn familiar i social, infància vulnerable) es disposa d'informació de 2006, tot i que s'han realitzat estudis posteriors els quals no inclouen dades autonòmiques desgregades²⁶. D'altra banda, seria també aconsellable incloure nous indicadors que permetin situar la infància en el panorama actual com per exemple, comptar amb dades que il·lustrin la situació de maltractament infantil (en la dimensió d'infància vulnerable).

En relació a **la inversió en la infància**: Les inversions en la infància són inversions amb retorn a curt termini en forma de benestar infantil individual, i a llarg termini, tant a nivell individual com social. Les societats que inverteixen en infància, i particularment amb la infància més vulnerable, creen bases més sòlides per al seu futur social i econòmic; preveuen situacions de fractura social i aprofiten òptimament el talent en capital humà.

Si bé els arguments per invertir en infància són múltiples, sòlids, importants i d'obligat compliment, en la projecció d'inversió en la infància per als anys 2007, 2010 i 2013 a les Illes Balears es demostra que aquests arguments han de reforçar-se en la pràctica. L'estimació pressupostària per infant, considerant educació,

salut, benestar social i prestacions, va ser de 3.412 € en 2007, passant a 3.678 € el 2010 i davallant a 3066 € el 2013, essent la variació en el període del 10%.

En termes generals i en relació a l'elaboració de pressupostos autonòmics i insulars, incorporar un enfocament de drets d'infància en la seva elaboració és totalment necessari per tal de poder comptar amb informació disgregada sobre les partides destinades a nins i nines. Si bé a nivell general pot haver-hi un augment en les partides vinculades amb benestar social, això respon a la resposta relativa a l'agreujament de les condicions familiars i de la infància. No obstant això, la inversió en prestacions que apuntin a aconseguir equitat i la igualtat d'oportunitats és una tasca pendent, veient l'escassa inversió per infant en aquest aspecte (4 € el 2013).

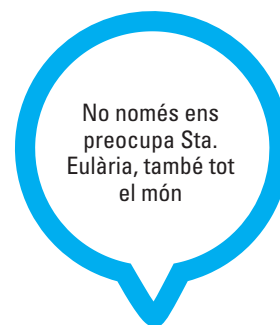
Així, per la situació en la inversió en igualtat d'oportunitats, cal revertir aquesta situació de manera urgent per equilibrar la bretxa de desigualtat i apostar de manera ferma per un desenvolupament dels drets dels infants des d'un enfocament d'equitat.

Propostes per apuntar al benestar infantil i inversió:

- Per aplicar polítiques ajustades a les necessitats de la infància és important conèixer i fer el seguiment pertinent de l'estat de la situació. Per a això, es proposa incloure en el Pla d'Estadística de les Illes Balears i en els seus respectius plans anuals²⁸, la inclusió del tractament homogeni d'informació vinculada amb la infància, recomanant com a punt de referència el sistema d'Indicadors de Benestar Infantil.
- Reforçar la inversió en la infància, articulant com a prioritat sota la premissa "els infants primer". Posar especial atenció en aquells col·lectius de major vulnerabilitat (infància en situació de pobresa i/o exclusió social, discapacitat, nins immigrants ..) utilitzant la recomanació de la Comissió Europea d'inversió en infància com a full de ruta compartida per les administracions públiques.
- Avançar en el disseny i implementació del Pla Integral per a la Infància i Adolescència de les Illes Balears, amb dotació pressupostària específica. Incloure partides pressupostàries per a programes de prevenció i per a la lluita contra la situació de pobresa infantil, considerant les dimensions del benestar infantil com a marc d'actuació.
- Concretar el full de ruta relatiu: *adopció per part del Govern Autònic d'avaluacions sistemàtiques sobre l'impacte que generen les mesures adoptades per les Conselleries en el benestar de la ciutadania, especial-*

ment els grups de major vulnerabilitat. Incloure-hi de manera específica l'impacte d'aquestes mesures en la infància.

- Apostar per la consecució d'un Pacte Estatal per a la Infància, el qual abordi precisament els aspectes que s'han de prioritzar en l'àmbit balear: pobresa infantil i educació, sumant l'adhesió d'entitats, grups polítics, empreses, sindicats, etc, per tal de revertir els indicadors actuals i blindar els drets de la infància.
- No oblidar la situació dels nins i nines d'altres contextos i la responsabilitat que tenim com a societat. Comptar amb partides pressupostàries específiques i sostingudes per a cooperació internacional i emergències.

SANTA EULÀRIA
DES RIU

5)

NOTES

¹ UNICEF (2014)

² *Ibidem*

³ Càritas Mallorca (2013); Creu Roja – Illes Balears (2013); Consell de Mallorca (2013); Consell d'Eivissa (2013); Consell Insular de Formentera(2013); Consell Insular de Menorca(2013); EAPN-IB(2013); Govern de les Illes Balears, Vicepresidència i Conselleria de Presidència (2013); Govern de les Illes Balears, DG Menors i Família (2013); RANA (2013); UNICEF Comitè Balears(2013)

⁴ Comissió Europea(2013)

⁵ Oficina d'Investigació d'UNICEF (2007)

⁶ González-Bueno, G; Von Bredow, M; Becedóniz, C. (2010).

⁷ Llars que no poden permetre's 4 dels següents ítems definits a nivell europeu: pagar el lloguer o una lletra; mantenir la casa calenta; afrontar despeses imprevistes; un àpat de carn, pollastre o peix (o equivalents vegetarians) almenys 3 vegades a la setmana; vacances una setmana a l'any fora de casa; un cotxe; una rentadora; un televisor a color; un telèfon

⁸ *Ibidem*

⁹ Càritas Mallorca (2013)

¹⁰ Consell de Mallorca (2013)

¹¹ Qüestionaris dels Ajuntaments remesos a UNICEF Comitè Balears (2014)

¹² Carballo, S (coord.) (2014)

¹³ Qüestionaris remesos pels Ajuntaments a UNICEF Comitè Balears

¹⁴ Assenyalat per Creu Roja Illes Balears, Càritas Mallorca (informes remesos a la Ponència d'Infància Parlamentària); Qüestionaris dels Ajuntaments de Mahó, Ciutadella, Alaior, Es Mercadal, Eivissa, Sant Antoni de Portmany i remesos a UNICEF Comitè Balears

¹⁵ Tal i com apunta CIM, Càritas Mallorca

¹⁶ Informes aportats en el marc de la Ponència d'Infància en situació de risc a les Illes Balears, Comissió d'Assumptes Socials i Drets Humans, Parlament de les Illes Balears

¹⁷ Aquest aspecte és assenyalat per l'Ajuntament d'Alaior, Maó, Santa Eulària des Riu, Sant Antoni de Portmany, Formentera

¹⁸ UNICEF Comitè espanyol (2014)

¹⁹ Tal i com es recull en el Pla Estratègic de la Infància i Adolescència II (2013-2016), (PENIA II)

²⁰ Cantó Sanchez, O, y Ayala Cañon I. (2014)

²¹ *Ibidem*

²² UNICEF Comitè espanyol (2014)

²³ INE (2013)

²⁴ *Ibidem*

²⁵ Euros constants: descomptant el factor inflació, és a dir, equiparant el valor monetari de actual al de 2007

²⁶ Com és el cas de l'Enquesta Nacional de Salut (2011-2012) o l'Estudi sobre les conductes saludables de joves escolaritzats (2010)

²⁷ DG de menors i família (2013)

²⁸ En relació a: Llei 1/2010, de 17 de maig, de modificació de la Llei 3/2002, de 17 de maig, d'Estadística de les Illes Balears

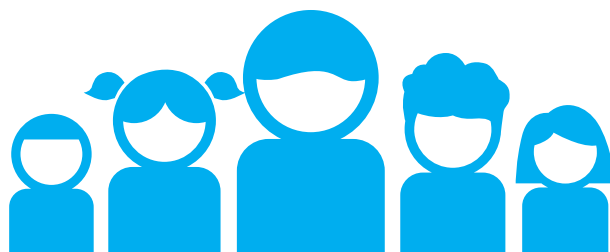
Han col·laborat amb la remissió específica d'informació per a l'elaboració de l'informe d'UNICEF Comitè Balears: Direcció general de Serveis Socials (Conselleria de Família i Serveis Socials, Govern dels Illes Balears (dades del PPB 2007, 2010 i 2013); qüestionari específic d'UNICEF Comitè Balears: IMAS, Consell Insular de Menorca, Consell Insular de Formentera; Ajuntaments: Eivissa; Sant Antoni de Portmany; Sant Josep de sa Talaia; Sta. Eulària des Riu; Ciutadella; Maó; Sant Lluís; Ferreries; Alaior; Es Mercadal; Es Migjorn Gran; Calvià; Marratxí; Mancomunitat des Pla; Santanyí; Capdepera; Valldemossa; Lluçmajor; Binissalem. I òrgans de participació infantil de Formentera, Eivissa, Santa Eulària des Riu, Ciutadella, Maó i Santanyí.

Agraïments: Càritas Menorca

Demanem als adults que siguin més solidaris, que els que tenen molt comparteixin amb els que tenen menys. A les administracions i governs demanem que no es quedin amb els diners dels impostos i que posin els impostos en funció del què tinguin les famílies.

Manifest de Guadalajara, 9 de novembre de 2014

**SANTA EULÀRIA DES RIU, FORMENTERA
+ 34 ÒRGANS DE PARTICIPACIÓ INFANTIL**